

Pirkanmaan hyvinvointialue
PL 272, 33101 Tampere
kirjaamo@pirha.fi

HAO dnro 1447/03.04.04.09/2024

Asia Aluevalitus

Lausunnon antaja ja prosessiosoite

Pirkanmaan hyvinvointialue
PL 272, 33101 Tampere
kirjaamo@pirha.fi

Valittaja Mika Kyrönviita

Muutoksenhaunainen päätös

Pirkanmaan hyvinvointialueen aluehallitus 27.5.2024 § 158

PIRKANMAAN HYVINVOINTIALUEEN LAUSUNTO HALLINTO-OIKEUDELLE ALUEVALITUKSEN JOHDOSTA

Asian tausta

Pirkanmaan hyvinvointialueen aluehallitus päätti 25.3.2024 § 96 IKI2035-kehitysohjelman toimeenpanosuunnitelmasta (liitteenä). Ohjelmassa linjataan ikäihmisten palvelujen kehittämistä Pirkanmaalla vuoteen 2035. IKI2035-kehitysohjelman toimeenpano koskee lähitoreja, kuntouttavaa päivätoimintaa sekä asumista ja laitoshoittoa. Ikäihmisten asumisen palveluverkkoa koskevaan suunnitelmaan sisältyi muun muassa Nikulan toimipisteen, joka sisältää 13 ympärivuorokautisen palveluasumisen asukaspaikkaa ikäihmisille, poistaminen palveluverkosta.

Valittaja teki aluehallituksen 25.3.2024 § 96 päätöksestä oikaisuvaatimuksen. Valittaja vaati oikaisuvaatimuksessaan, että Nikulan toimipistettä koskeva päätös peruutetaan ja uudelleen käsitellään aluehallituksessa, sillä rakennuksen kunnosta on annettu päättäjille virheellistä tietoa.

Vastaus oikaisuvaatimukseen käsiteltiin Pirkanmaan hyvinvointialueen aluehallituksen kokouksessa 27.5.2024 § 158, jossa aluehallitus päätti hylätä oikaisuvaatimuksen. (liitteenä)

Valittaja on laatinut aluevalituksen Hämeenlinnan hallinto-oikeudelle.

Valitus

Aluevalituksessaan valittaja esittää, että päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä. Valittajan mukaan päätöksenteossa on tapahtunut menettelyvirhe ja, päätöksen sisällössä ja perusteluissa on puutteellisuuksia sekä perustelut ovat osittain ristiriitaiset. Valittaja esittää muun muassa, että rakennuksen kunnosta on päätöksenteossa annettu virheellistä tietoa ja että päätöksen perusteluissa rakennuksen huono kunto (kuntoluokka 1) olisi mainittu yhdeksi keskeiseksi perusteeksi päätöstä tehtäessä.

Valittaja vaatii ympärivuorokautiseen palveluasumiseen tarkoitetun Ikaalisten Tevaniemessä sijaitsevan Nikula-nimisen palveluyksikön palveluverkosta poistamista koskevan päätöksen kumoamista ja oikaisuvaatimuksensa hyväksymistä.

Lisäksi valittaja vaatii hallinto-oikeutta kieltämään tai keskeyttämään päätöksen täytäntöönpanon.

Päätöksen perustelemisesta

Ikäntyneiden asumispalvelujen sovittaminen asiakastarpeisiin, henkilöstöön ja talouteen

Aluehallituksen 20.11.2023 § 319 hyväksymässä IKI2035-ohjelmassa yhdeksi tavoitteeksi on asetettu asumispalveluiden rakenteen keventäminen mm. sovittamalla asumispalvelut asiakastarpeisiin, henkilöstöön ja talouteen.

25.3.2024 hyväksytyssä toimeenpanosuunnitelmassa on esitetty yhteisöllisen asumisen, ympärivuorokautisen palveluasumisen sekä lyhytaikaisen ympärivuorokautisen palveluasumisen kuntakohtainen ja

alueellinen nykytila sekä tavoitetila vuoteen 2035 saakka. Tavoitetilalaskenta on perustunut IKI2035-ohjelmassa hyväksytyihin yli 80-vuotiaan väestön peittävyyslukuihin sekä laskennalliseen arvioon tätä nuoremmista palvelun tarvisijoista.¹

Koulutettuja sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisia ei ole tarjolla normien ja asetusten vaatimaa määrää. Ilman palvelurakennemuutosta ikääntyneiden sosiaalipalvelujen kustannukset kasvaisivat, ilman samanaikaista rahoituksen määrän vastaavaa muutosta, sadoilla miljoonilla euroilla tällä vuosikymmenellä.

Hyvinvointialueen järjestämän yhteisöllisen ja ympärivuorokautisen palveluasumisen toiminnalliset tilavaatimukset

Sosiaalihuoltolain 30 §:n 4 mom. mukaan ”(a)siakkaiden käytössä olevien sosiaalipalvelujen toimitilojen on tuettava asiakkaiden sosiaalista vuorovaikutusta. Toimitilojen suunnittelussa ja käytössä on huomioitava asiakkaiden yksilölliset tarpeet ja edellytykset, esteettömyys ja yksityisyyden suoja”.

Vastaavasti laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvueluista (920/2012) 22 § määrittelee: ”Palveluntuottajan on huolehdittava siitä, että iäkkäiden henkilöiden käytössä olevat palveluntuottajan toimitilat ovat riittävät, turvalliset, esteettömät, kodikkaat sekä muutenkin olosuhteiltaan sopivat heidän tarpeisiinsa nähden”.

Asunnoille asetetut huoneen kokoa, esteettömyyttä ja yksityisyyttä koskevat tilavaatimukset ovat samat, on kyse sitten yhteisöllisestä

¹ Aluehallituksen kokous 25.3.2024 § 96, liite: Ikäihmisten asumisen palveluiden palveluverkko, korjattu, diat 6-8. Ikaalinen kuuluu läntiseen alueeseen (dia 8).

asumisesta tai ympärivuorokautisesta asumisesta. Asumismuotojen toimitiloja koskevat keskeiset eroavuudet ilmenevät yhteistiloille ja palvelutiloille asetettavissa vaatimuksissa.

Hyvinvointialueen kiinteistöjohtajan asukkaan omaiselle 30.4.2024 lähettämässä sähköpostissa on erheellisesti viitattu yhteisöllisen asumisen ohjeistukseen. Nikula on ympärivuorokautisen palveluasumisen yksikkö. Valvira ei ole julkaissut ympärivuorokautisen palveluasumisen asunnoille vastaavia, yksityiskohtaisia pinta-alavaatimuksia, mutta lakisääteiset vaatimukset esimerkiksi esteettömyydestä ja yksityisyyden suojasta ovat samat. Aluehallituksen päätöksenteossa kohdetta on käsitelty ympärivuorokautisen palveluasumisen kohteena, samoin kuntoluokituksessa.

Nikulan ympärivuorokautisen palveluasumisen yksikön sulkemisen perusteet

Aluehallituksen 25.3.2024 päätöksen liitteenä olleessa toimeenpanosuunnitelmassa toimipisteet on jaettu kolmeen kategoriaan:

1. Kohteet, jotka esitetään säilytettäväksi palveluverkossa: tilat toiminnallisesti ja teknisesti hyviä sekä alueella pitkäaikaisesti palvelutarvetta
2. Kohteet, jotka esitetään jatkoselvitettäväksi: tilojen toiminnallinen tai tekninen kunto tai käyttötarkoituksen muutos vaatii lisäselvitystä ja/tai alueella ylikapasiteettia, jolloin oman tuotannon/ostopalvelun suhde tulisi ratkaista.
3. Kohteet, jotka esitetään luovuttavaksi palveluverkosta myöhemmin täsmennyvällä aikataululla: tilat toiminnallisesti ja/tai teknisesti huonoja, alueella ei pitkäaikaista palvelutarvetta tai alueen palvelutarpeeseen pysytään vastaamaan muilla ratkaisuilla

Nikula on luokiteltu viimeiseksi mainittuun kategoriaan, eli palveluverkosta poistuviin. Nikulan tapauksessa alueen palvelutarpeeseen pystytään vastaamaan muilla ratkaisuilla alueella jo olevalla ympärivuorokautisella palveluasumisella. Tämä on mainittu myös toimeenpanosuunnitelman kohdetaulukon² perusteluissa ja huomioissa seuraavasti:

”Tilat eivät sovellu ympärivuorokautisen palveluasumisen tuottamiseen. Alueelle jää riittävästi ympärivuorokautisen palveluasumisen tuotantoa. Muutoksessa huomioitava päivätoiminnan ja kotihoidon tiimitilat, joiden tulisi säilyä Tevaniemessä”. Kiinteistön kuntoluokaksi oli merkitty alin kuntoluokka 1 (1-5).

Kuntoluokitus antaa likimääräisen arvion kiinteistöstä, jossa hyvinvointialue toimii. Kuntoluokitus perustuu silmämääräiseen katselmukseen, jossa kuntoluokka muodostetaan yhdeksän tekniikan eri osa-alueen pohjalta; aluerakenteet, julkisivu, ulkoikkunat ja -ovet, vesikate, tilapinnat sisällä, lämmitysjärjestelmä, vesi- ja viemärijärjestelmät, ilmanvaihtojärjestelmä, sähkö- ja tietoliikennejärjestelmät. Lisäksi kierroksella on tehty yleisiä huomioita kohteesta ja mm. sen esteettömyydestä.

Valittaja on viitannut Ikaalisten kaupungin teknisen toimen ja kiinteistön isännöinnistä vastaavan Ikaalisten Kiinteistökonsulttien edustajien arvioon rakennuksen hyvästä kunnosta. Hyvinvointialueella ei ole ollut tätä arviota käytettävissään. Hyvinvointialue on itse laatinut arviot tarkastelun alaisista kiinteistöistä yhdenmukaisin arviointiperustein. Hyvinvointialueen tekemät kuntoluokitukset ovat perustuneet kaikkien

² Aluehallituksen päätös 25.3.2024 (§ 96) IKI2035- ohjelman toimeenpanosuunnitelmat, liite 2 (Ikäihmisten asumisen palveluiden palveluverkko), Dia 24

kiinteistöjen osalta asiantuntijoiden paikan päällä tehtyihin katselmuksiin, kuten edellä on kuvattu.

Kuntoluokitus ei ole ottanut varsinaisesti kantaa kohteen toiminnallisuuteen, vaan toiminnallinen soveltuvuus on arvioitu palvelutuotannon toimesta.

Kategoriaan 3 listattuja kohteita ei ole karsittu yksinomaan kiinteistötöknisen kunnan vuoksi, vaan koska alueella ei ole pitkäaikaista palvelutarvetta tai alueen palvelutarpeeseen on arvioitu voitavan vastata muilla ratkaisuilla. Nikulan kiinteistötökninen ja toiminnallinen kunto on arvioitu palvelun tuottamisen näkökulmasta olevan puutteellinen, mm. esteettömyyden, huonetilöjn koon ja muiden toimintatilojn kunnan suhteen. Lisäksi yksikön sijainti on erittäin haastava henkilöstön saatavuuden näkökulmasta.

Tilöjn kuntoa ja usein myös toiminnallista soveltuvuutta voidaan tarvittaessa parantaa, joten sitä ei ole palveluverkkosuunnitelmissa käytetty kategorian 3 kohteiden ensisijaisena karsimisperusteena, ei myöskään Nikulan osalta. Kiinteistöjn kuntoluokituksella on merkitystä lähinnä tilanteissa, kun vaihtoehtoisia tilaratkaisuja verrataan paikallisesti keskenään. Tämä korostuu etenkin kategorian 2 kohteiden osalta.

Kategorian 1 osalta kiinteistöjn kunnolla on merkitystä lähinnä vuokrakauden pituuden ja sopimusehtöjn määrittelyssä.

Kannanotot palveluverkkoasiassa

Valittaja tuo esille valituksessaan 629 ihmisen allekirjoittaman vetoomuksen sekä kyläseurojn tekemät kannanotot aluehallitukselle Nikulan säilyttämisen puolesta. Kaikki palveluverkkoasioihin liittyvät kannanotot on käsitelty ja huomioitu valmistelussa. Avoimuuden edistämiseksi kannanotot julkaistaan hyvinvointialueen internetsivuilla osoitteessa [Palveluverkkoa koskevat kannanotot - pirha.fi](http://Palveluverkkoa_koskevat_kannanotot_-_pirha.fi).

Valittaja esittää, että päätökset kohdistuvat Pirkanmaan kunnista kohtuuttomimmin juuri Ikaalisiin. Lisäksi valittaja kyseenalaistaa toteutuuko tässä Pirhan alueen eri kuntien asukkaiden yhdenmukaisen ja tasapuolisen kohtelun vaatimukset. Perusteluja ei ole esitetty oikaisuvaatimuksessa eikä niitä ole avattu laajemmin valituksessa.

Pirkanmaan hyvinvointialue vastaa 23 kunnan sosiaali-, terveys- sekä pelastuspalveluista 1.1.2023 lukien. Hyvinvointialueen päätöksenteossa tarkastellaan koko hyvinvointialueen asukkaiden yhdenvertaisuutta eikä eri kuntien asukkaiden yhdenvertaista kohtelua. Hyvinvointialueen palvelutarvetta tarkastellaan ja kartoitetaan alueellisesti, ei siis kuntarajoihin sidotusti.

Aluehallituksen kokouksen 25.3.2024 § 96 IKI2035- ohjelman toimeenpanosuunnitelmia koskevan päätöksen liitteessä ”Sosiaalihuoltolain mukaiset asumisen palvelut & Laitoshoidon purun suunnitelma” on kartoitettu asianmukaisesti hyvinvointialueen asumisen yksiköt sekä ne on arvioitu objektiivisesti samalla tavalla kuin Nikulan yksikön tilanne (diat 17-26). On myös hyvinvointialueen ja erityisesti sen alueen asiakkaiden etu, että hyvinvointialueella on sen järjestämisvastuulle kuuluvissa asumisen palveluissa lain ja viranomaisten vaatimusten täyttävät tilat.

Hyvinvointialueen päätöksenteko on ollut asiassa puolueetonta ja objektiivisesti perusteltavissa. Päätökset ovat perustuneet laajoihin selvityksiin ja ennusteisiin kuten tämän lausunnon liitteissä ja edellä esitetään.

Yhteenveto

Aluevalituksen saa hyvinvointialuelain 140 §:n mukaan tehdä sillä perusteella, että: 1) päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä; 2) päätöksen tehnyt viranomainen on ylittänyt toimivaltansa; tai 3) päätös on muuten lainvastainen.

Hyvinvointialue toteaa, että valituksen kohteena olevaa päätöstä ei rasita mikään edellä mainituista laillisuusperusteista. Päätöstä ei siten

tule kumota. Pirkanmaan hyvinvointialue pyytää, että valittajan valitus hylätään.

Hyvinvointialueen päätöksenteossa on ollut oikeat tiedot koskien Nikulan yksikköä. Kuten lausunnossa edellä todetaan, asukastiloille asetetut huoneen kokoa, esteettömyyttä ja yksityisyyttä koskevat tilavaatimukset ovat samat, on kyse sitten yhteisöllisestä asumisesta tai ympärivuorokautisesta asumisesta. Kiinteistöjohtajan käyttämä virheellinen termi sähköpostiviestissä asiakkaan omaiselle on selvitetty niinikään edellä. Virheellinen termi sähköpostissa ei ole vaikuttanut aluehallituksen päätöksentekoon.

Hyvinvointialuelain mukaisesti hyvinvointialue vastaa sille lailla säädettyjen tehtävien hoitamisesta, hyvinvointialueen asukkaan laissa säädettyjen oikeuksien toteutumisesta ja palvelukokonaisuuksien yhteensovittamisesta. Edelleen hyvinvointialue vastaa mm. järjestettävien palvelujen yhdenvertaisesta saatavuudesta, tarpeen, määrän ja laadun määrittelemisestä ja viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä. Nämä kaikki näkökulmat on otettu huomioon hyvinvointialueen palveluverkkoa koskevissa päätöksissä. Valituksessa on nostettu esiin erityisesti päätöksen kohtuuttomuus Ikaalisten kaupungin näkökulmasta ja kyseenalaistettu Ikaalisten asukkaiden yhdenvertaisen kohtelun toteutuminen. Valituksessa ei ole kuitenkaan tuotu tältä osin esiin sellaista perustetta, minkä johdosta tehty päätös pitäisi kumota. Kuten seuraavassa luvussa tarkemmin kuvataan, Nikulan kaikille asukkaille on jo löydetty uudet paikat heidän toiveitaan vastaavasti muista Ikaalisissa sijaitsevista yksiköistä. Myöskään kohtuuttomuutta ja yhdenvertaisuuden toteutumista koskevien väitteiden osalta päätöksen muuttamiselle ei ole perusteita.

Täytäntöönpanokieltoa koskeva vaatimus

Valittaja on vaatinut hallinto-oikeutta kieltämään tai keskeyttämään päätöksen täytäntöönpanon. Perusteluna valittaja esittää, että hän on saanut tiedon Nikulan sulkemisesta 18.8.2024 lähtien. Valittajan väite

pitää paikkansa. Nikulan asukkaille ja heidän omaisilleen on ilmoitettu, että yksikkö suljetaan 18.8.2024 lähtien.

Hyvinvointialuelain 148 §:n mukaan päätös voidaan panna täytäntöön ennen kuin se on saanut lainvoiman. Täytäntöönpanoon ei kuitenkaan saa ryhtyä, jos oikaisuvaatimus tai valitus käy täytäntöönpanon johdosta hyödyttömäksi taikka jos oikaisuvaatimuksen käsittelevä toimielin tai viranhaltija taikka valitusviranomainen kieltää täytäntöönpanon.

Pirkanmaan hyvinvointialue katsoo, ettei täytäntöönpanokiellon määräämiselle ole perusteita. Täytäntöönpanokiellon määrääminen tarkoittasi sitä, että hyvinvointialue ei voisi toteuttaa sille lainsäädännössä säädettyä järjestämistehtävää.

On lisäksi ilmennyt, että Nikulan toimintaa ei ole mahdollista ylläpitää saatavilla olevalla henkilöstöllä eikä asiakasturvallisuutta voida taata 18.8.2024 eteenpäin henkilöstön irtisanoutumisten vuoksi. Nikulaan on ollut suuria vaikeuksia rekrytoida vuokrahenkilöstöä ja vakituisen henkilöstön saatavuus on hankalaa. Asiakkaiden turvallisuuden turvaaminen on hyvinvointialueen ensisijainen prioriteetti.

Nikulan asukkaiden ja heidän omaistensa kanssa on käyty keskustelut heidän toiveistaan siitä, missä ympärivuorokautisen palveluasumisen yksikössä asukas toivoo jatkossa asuvansa. Kaikki Nikulan asiakkaat sijoitetaan heidän toiveitaan vastaavasti. Muutot on sovittu kaikkien asiakkaiden ja omaisten kanssa. Asiakkaat siirtyvät Ikaalisten alueella sijaitsevaan toiseen hyvinvointialueen omaan yksikköön ja muutama Ikaalisten alueella sijaitsevaan ostopalveluyksikköön.

Nikulan kiinteistön omistaja ja vuokranantaja on Kiinteistö oy Nikulan Palvelutalo. Vuokrasopimus on siirtynyt hyvinvointialueelle Ikaalisten kaupungilta 1.1.2023. Vuokrasopimus on toistaiseksi voimassa oleva ja Pirha on irtisanonut kyseisen sopimuksen. Vuokrasopimus päättyy 31.12.2024. Päätöksen täytäntöönpanon kieltämisestä valituksen

käsittelyn ajaksi aiheutuisi hyvinvointialueelle ja hyvinvointialueen palveluiden järjestämiselle haittaa.

Mikäli hallinto-oikeus kumoaisi valituksen alaisen päätöksen, ja asia tulisi myöhemmin uudelleen päätettäväksi, valituksen alaisen päätöksen jälkeen tehdyt täytäntöönpanotoimet eivät ole sellaisia, joita ei voisi palauttaa lähtötilanteeseen. Toisin sanoen, Nikulan yksikkö voitaisiin palauttaa yhä osaksi palveluverkkoa. Näin ollen valitus ei käy hyödyttömäksi jo toteutettujen tai toteutuvien täytäntöönpanotoimien osalta.

Riippumatta palveluverkkopäätöksestä hyvinvointialueella on aina velvollisuus turvata henkilöstön riittävyys yksiköissään asiakasturvallisuuden varmistamiseksi.

Valmistelijat

Strategiajohtaja Arto Ranta

Kiinteistöjohtaja Petri Laurikka

Ikäihmisten palveluiden toimialuejohtaja Mari Ollinpoika

Hallintopalvelujohtaja Miia Luukko

Hallintolakimies Vilma Kiilunen

Sovellettu lainsäädäntö

Laki hyvinvointialueesta (611/2021) 140 §, 148 §

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (920/2012) 22 §

Sosiaalihuoltolaki (1301/2014) 30 § 4 mom.

Allekirjoitus (sähköinen)

Hyvinvointialuejohtaja Marina Erhola

Liitteet

- Aluehallituksen pöytäkirjan ote 20.11.2023 § 319, ”Pirkanmaan hyvinvointialueen IKI2035 -ikäihmisten palvelujen kehittämisohjelma”, liitteet:
 - Liite: IKI2035 –ohjelma
 - Liite: Yhteenveto lausunnoista ja kommenteista
 - Liite: Asukaskyselyraportin tulokset
 - Liite: Eriävä mielipide, Hanhela, Sirén §319 20.11.2023
- Aluehallituksen pöytäkirjan ote 25.3.2024 § 96, ”IKI2035- ohjelman toimeenpanosuunnitelmat”, liitteet:
 - Liite: IKI2035 Ikäihmisten kuntouttavan päivätoiminnan palveluverkkoesitys, korjattu
 - Liite: Ikäihmisten asumisen palvelujen palveluverkkoesitys ja laitoshoidon purku, korjattu
 - Liite: Vanhusneuvoston kommentit IKI2035-kehittämisohjelmaan
 - Pöytäkirjan ote-Vammaisneuvosto - 06.03.2024
 - Liite: Lähitorien palveluverkkoesitys
- Aluehallituksen päätösote 27.5.2024 § 158, ”Oikaisuvaatimus IKI2035- ohjelman toimeenpanosuunnitelmasta”, liitteet:
 - Liite: Oikaisuvaatimus viranhaltijan tai toimielimen päätöksestä
 - Liite: Selvitys Nikula 170424
 - Liite: Oikaisuvaatimuksen liite 1
 - Liite: Oikaisuvaatimuksen liite 2
 - Liite: Oikaisuvaatimuksen liite 3

